

ДИСПРАКСІЯ І МОВЛЕННЄВИЙ ДИЗОНТОГЕНЕЗ

Мартиненко І.В.

доктор психол. наук, доцент, професор кафедри логопедії
та логопсихології, факультет спеціальної та інклюзивної
освіти, НПУ імені М.П. Драгоманова

Диспраксія

- Розлад координації цілеспрямованих рухів без порушень тону (диспраксія розвитку, розлад розвитку координації),
- Починається в дитинстві,
- Має неврологічне походження,
- 5-6% дітей шкільного віку.
- Виключається ДЦП, деменції, склерози, Паркінсона тощо.

Диспраксія МКХ 11

6 група - Поведінкові та психічні розлади

Клас – порушення психічного розвитку

6A04 Розлади розвитку моторної функції

8 група – хвороби нервової системи

Клас -рухові порушення

- 8A0Y інші уточнені рухові розлади
- 8A0Z Неуточнені

Диспраксія МКХ 11

- значне зниження розвитку моторної координації і яке не може бути пояснено виключно звичайним інтелектуальним відставанням або будь-якою специфічною вродженим або набутих неврологічним порушенням.
- ретельне клінічне обстеження виявляє ознаки незрілості неврологічного розвитку.
- (за МКХ-10 F 82 Специфічні розлади розвитку моторної функції)

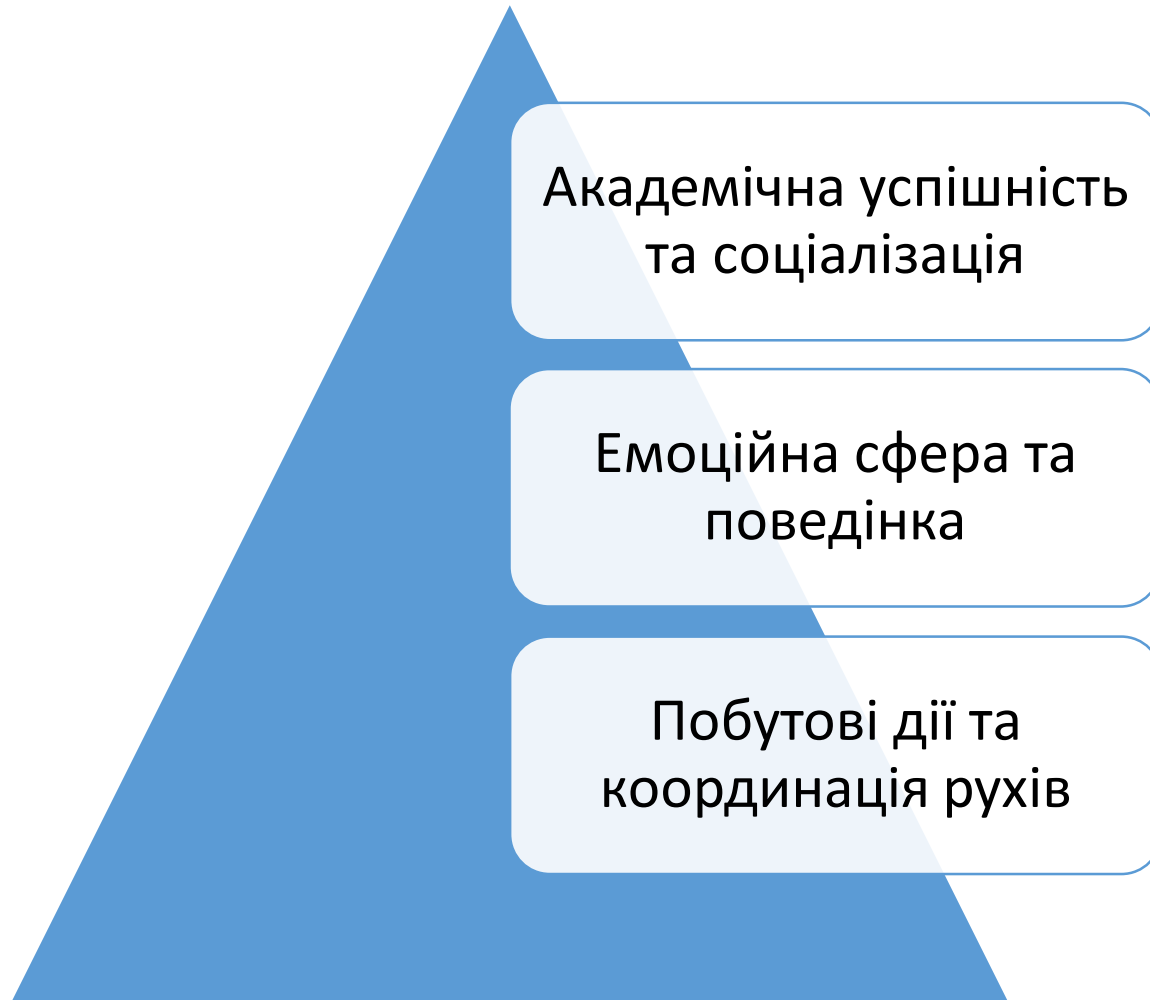
DSM –V

- Developmental coordination disorder
- Розлади розвитку координації рухів

Апраксія

- Неспроможність виконувати цілеспрямовані (довільні) рухи без наявності паралічів, парезів, тремора.
- Найчастіше – у випадках розпаду.
- Нездатність до імітації.

Сфери проявів диспраксії та апраксії

Праксис

- ✓ Дія, заснована на вольових зусиллях (Safire, 1989).
- ✓ Praxis – діяльність, вчинок, дія, виконання.
- ✓ Здатність до виконання цілеспрямованих рухових актів (мед. словн.).
- ✓ Адекватно координована дія, що супроводжується розгорнутим контролем (псих. словн.).
- ✓ Здатність планувати та виконувати незнайомі дії (Ayres J., 1985)

Рівні прояву диспраксії

- Тілесні дії (пракис тулуба і пракис пози),
- Дії руками (пракис рук),
- Дії пальцями рук (пальцевий пракис),
- Орально-моторну активність (щічно-лицьовий і оральний пракис),
- Мовлення (вербальний, артикуляційний пракис).

Апраксія чи диспраксія

- Оральна,
- Орально-моторна,
- Вербальна,
- Артикуляційна.

Артикуляційна диспраксія (О. М. Корнєв, 2000)

- стан вибіркового порушення формування тільки вимовної сторони мовлення, основним механізмом якого є незрілість або аномальне формування артикуляційного праксису.
- Елементарні форми моторних функцій артикуляційного апарату збережені (рухливість, м'язовий тонус).
- developmental articulatory dyspraxia, DAD, Morley M., 1972

Вербальна диспраксія

- DSM-5 «Комунікативні розлади» як «розлади мови і звуковимови».

Діагностичні критерії «Розлади звуковимови» (DSM-5, 2013: 44)

- А. Постійні труднощі з відтворенням звуків мови, які заважають його розбірливості або перешкоджають вербальній передачі повідомлень.
- В. Порушення викликає обмеження в ефективному спілкуванні, які заважають соціальному спілкуванню, академічній успішності або професійній діяльності, індивідуально.
- С. Симптоми з'являються в ранньому періоді розвитку.
- D. Труднощі не пов'язані з вродженими чи набутими станами, такими як церебральний параліч, незрощення піднебіння, глухота або втрата слуху, черепно-мозкова травма або інші медичні або неврологічні стани.

Вербальна Диспраксія

- **Developmental verbal dyspraxia (DVD)** - версія Британської Фундації Диспраксії ВЕРБАЛЬНА ДИСПРАКСІЯ РОЗВИТКУ
- труднощі у формуванні та координації точних рухів, необхідних для чіткого мовлення, без ураження ЦНС та м'язів.
- Симптоматика: заміни звуків, порушення послідовності звуків та складів в словах, особливо при збігу приголосних.

www.dyspraxiafoundation.org.uk © Dyspraxia Foundation

Артикуляційна диспраксія (Корнєв О.М., 2006)

- Дисфонетична артикуляційна диспраксія,
- Дисфонологічна артикуляційна диспраксія,
- Динамічна артикуляційна диспраксія.

Дитяча апраксія мовлення

Childhood Apraxia of Speech

- не завжди вимовляє слова однаково;
- має тенденцію робити наголос на неправильному складі або слові;
- спотворює або змінює звуки; або ж краще вимовляти короткі слова, ніж довші.

• www.asha.org

Мовленнєва симптоматика

- Порушення звуковимови приголосних та голосних звуків,
- Часте використання одного звуку (улюблена артикуляція),
- Спотворення голосних!
- Порушення послідовності вимови звуків,
- Додавання зайвих звуків та складів,
- Пропуски та заміни – мішані й парадоксальні,
- Просодичні труднощі, що впливають на темп, ритм, тональність, інтонацію,
- Загальна нерозбірливість.

Супутня симптоматика

- Сімейна обтяженість в анамнезі,
- Затримка розвитку мовлення – більше порушується говоріння,
- Затримка довербальних реакцій,
- Труднощі з годуванням,
- Оральна диспраксія, що впливає на рухи гортані, губ, язика або піднебіння,
- Генералізована диспраксія розвитку, що впливає на всі рівні координації рухів,
- Труднощі з писемним мовленням,
- Повільний прогрес у терапії.

Вербальна диспраксія

- Диференційні характеристик ([G.Thoonen](#), [B.Maassen](#), [F. Gabreëls](#), [R. Schreuder](#), [B. de Swart](#), 2011):
 - Проблеми у послідовності вимови,
 - Орально-моторні труднощі,
 - Пошук,
 - Недостатня здатність до імітації звуків,
 - Зростання спотворень при збільшенні кількості звуків у слові.

Диспраксія і дисфазія
розвитку R47 (алалія)
найчастіше досліджувались

Диспраксії у дітей із МП (Савельєва Н.О. , 2015)

- У дітей з моторною дисфазією :
 - кінестетична і динамічна диспраксії,
 - розлад реципрокної координації.
- Для дітей із артикуляційною диспраксією:
 - мовленнєва слухова дисгнозія,
 - порушення фонематичного аналізу і кінестетичного праксису.

Дякую за увагу!

i.v.martynenko@npu.edu.ua

<https://www.facebook.com/centrirynamartynenko>

<https://www.youtube.com/channel/UCd3Y6Kml-mbvMIOHIF23fWQ>